

ISTEN A MI VÍGASZTALÓ ANYÁNK

Egyházi beszéd

Írta

Dr. Kováts J. István

budapesti ref. theol. professzor

Az IGEHIRDETŐ kiadása

Nagybánya, 1916

ISTEN, A MI VÍGASZTALÓ ANYÁNK

Mint férfit, akit anyja vigasztal, akként vigasztallak titeket én.

Ésa. 66,13

Az Isten igéje csodálatos módon bevilágít az emberi lélek legtitkosabb rejtekeibe. A nagy írók is az emberi lélek világának egyik-másik rejtekhelyét akarják előttünk művészi formában föltárni. Ámde mindazok a kísérletezések, amelyeket írók, művészek tárnak elénk, elenyészőek ahhoz a csodálatos erőhöz képest, amellyel a szentírás világít bele az emberi élet minden legkisebb, legelrejtettebb zugába.

Egy-egy hatalmas írói lélek, kiben erősebb isteni szikra lakozik, szépen bele tud világítani az emberi érzések világába, értékes kincseket tud onnan előhozni. De mindezek csak egyes fénysugarak. Az Isten igéje ellenben olyan, mint egy hatalmas fényszóró, mely végigsiklik az egész tájon, egymásután bevilágítja annak minden egyes részletét és fölfedi a váratlanul közelgő ellenséget.

Még a fényszóró is elégtelen hasonlat az Isten igéjéhez, mert ez is csak egy-egy helyet tud megvilágítani egyszerre; az Isten igéje pedig egyszerre vetíti ki fényét a lelki élet több területére, szinte egész világára. Fényénél meglátjuk az emberi léleknek egész csodálatos világát, minden mélységét.

Íme, midőn azt olvassuk: *Mint férfit, akit anyja vigasztal, akként vigasztallak titeket én...* úgy érezzük, mintha egy fénykéve hatolna át egész valónkon és megvilágítana minden szenvedést, minden fájdalmat, mely valaha a lelkünkön átviharzott. Úgy érezzük, hogy ott áll mellettünk az édes anyánk, ki vigasztalva keblére szorít minket. S édes anyánk mögött ott látjuk az örökkévaló Istent, amint kitárt karokkal közeledik felénk, hogy miként az édes anyánk megvigasztal, akként vigasztaljon meg Ő is minket.

*

Mindegyikünk életében van fájdalom, szenvedés. A különbség mindössze csak az, hogy egyikünkönél rövidebb, másikunknál hosszabb ideig tart. Egyikünkönél olyan a fájdalom, mint a gyorsan jövő, de ép' oly gyorsan tovatűnő zivatar; másikunknál olyan, mint a hosszan tartó tavaszi vagy őszi esőzés, mely lassan jön, de soká tart. Néha a fájdalom olyan, mint a nyári nagy fürgeteg, mely gyökerestől tépi ki a fákat és nagy pusztítás után letarolt mezők fölött vonul tovább. Csak

pusztulást, csak könyvet hagy maga után, életet nem.

Mindnyájunknak kijut a fájdalomból, de egyikünk erős lélekkel viseli azt, másikunk görnyedezik a súlya alatt. Egyikünk arcán észre se lehet venni, hogy fájdalom szorítja össze a szívét. Másikunk arczáról szinte leri a fájdalom; valósággal megesik a szívünk, mikor látjuk milyen roskadozva hordozza keresztjét, melyet Mestere nyomán vett vállaira s hogyan keresi a cirénei Simont, aki elvegye tőle legalább egy időre a keresztjét.

Akár könnyen, büszke arccal hordozzuk, akár roskadozunk alatta: mindnyájunknak van fájdalma, testvéreim! Ebben az egyben egyformának teremtett mindnyájunkat az Isten. És még egyben vagyunk egyformák: abban, hogy nincs köztünk senki, aki ne érezte volna valaha, hogy néki vigasztalásra van szüksége. Mindenki életében elérkezik előbb-utóbb az a pillanat, amikor azt kívájna: Bárcsak állana mellettem valaki, aki megosztaná velem szívem fájdalmát. A legerősebb lélekre is szakad olyan idő, amikor vágyva-vágyik egy jó lélek után, hogy álljon mellé és szóljon hozzá egy-két résztvevő, vigasztaló szót.

Nincs olyan lélek, aki ne vágynék vigasztaló szó után, aki ne vágynék olyan kéz után, amely letörölje arczáról a könnyeket. Nincs, különösen a mostani nehéz időkben, amikor mindenkinek van bánata, amikor senki se menekedhetik el a fájdalom elől. Sorjában fölkeres az mindnyájunkat. Előbb vagy utóbb, de mindnyájunkra rákerül a sor!

Az emberek sok mindenfélét kiszámítottak már a háborúval kapcsolatban. Így kiszámították, hogy hány millióba kerül az napjában, óránként? Azt az egyet azonban még nem számították ki, hogy hány könnycseppbe, hány összetört, hány romokban heverő lélekbe került már eddig is! Ha ezt kiszámítanák, akkor valóban arra a meggyőződésre kellene jutnunk, amit egyik írónk már évekket ezelőtt megmondott, hogy ha a világon minden könnycsepp drágagyönggyé változnék, a drágagyöngy olcsóbb lenne a kavicsnál!

Ebben a könnyekkel telisteli világban senki sincs, aki ne érezné a vigasztalás szükségét. Nyerhetjük ezt a vigasz barátainktól, nyújthatja ezt nekünk testvérünk, rokonunk, de senki se lehet olyan igazi vigasztalónk, mint az édes anyánk.

*

Az édes anya szíve olyan, mintha ablak volna, amelyen át az Isten a maga csodálatos szeretetét leküldi erre a világra. Az anyák szívén, mint ablakokon keresztül árad reánk Isten örök szeretete.

Nézzük csak meg az édes anyát, amint piczinyke kis gyermekét vigasztalja, aki csak sírni tud fájdalmában. Nézzük csak, mily gyöngédséggel hajol föléje s egyetlenegy jóságos tekintetéből, egyetlenegy csókjától, mint szűnik meg szemmeláthatóan a kis apróság fájdalma. Gyönyörű szobrot láttam a dánok fővárosában, Koppenhágában. Az édes anya vigasztaló szeretetének örökszép

szimbóluma ez a szobor, mely börtönbe zárt édes anyát ábrázol, kivel vele van csöpp kis gyermeke is. Az anya még a maga vigasztalan helyzetében sem feledkezik meg gyermekéről. Minthogy megkötözött karjaival nem emelheti őt magához, térdére ereszkedik, úgy adja emlőit kicsinyének. Az a kis gyermek nem érzi, hogy rab az ő édes anyja, mert még rabságában is vigasztaló édes anya marad.

És amikor növekedni kezd a gyermek, akkor is mily ösztönszerűen ragaszkodik édes anyjához. Megfogja a karját, ruháját, és ha elmondhatja az édes anyjának, hogy valaki vagy valami bántja, milyen hamar megvigasztalódik! Anyjának pusztja közelsége is bátorsággal, boldogsággal tölti el.

Az édes anya akkor is vigasztalója marad gyermekének, amikor már fölnevelte, amikor már nagy lett. Mindenki előtt eltitkolhatjuk fájdalmunkat, csak az édes anyánk előtt nem. Édes anyánk szeme belát a lelkünk legmélyébe. Hiába akarjuk előtte eltitkolni, hogy valami fáj nekünk, hiába akarunk mosolyt erőltetni ajkainkra: a mosoly mögött is meglátja a könnyeket, melyeket belülről sír a lelkünk.

Az édes anya mindig készen áll a vigasztalásra szívével, ajkával, csókjával, mindenével, amivel csak bír. Milyen csodálatos gyöngédséggel és szeretettel vesz körül minket a bölcsőtől a sírig! Még amikor a sírnál búcsút vesz tőlünk, akkor is meglátszik rajta, hogy az édes anyánk volt. Múltkor voltam egy rokonom temetésén. Megható volt a fájdalom, mellyel a fiatal hős magyar huszárt átadtuk az anyaföldnek. Mindenkinek az arcán meglátszott a mélységes fájdalom, de ezek közül is kivált az édes anya fájdalma. Amikor egyetlen fia ott nyugodott már a föld ölében, ő is dobott göröngyöt a sírba. De mielőtt beledobta volna, megcsókolta, hogy azon át is érezze a drága halott az ő anyai szeretetének csodás melegségét... Így vesz minket körül az édes anyai szeretet a bölcsőtől a sírig, sőt még azon túl is.

Szent ígékben föltűnik, hogy nem azt olvassuk: *mint gyermeket*; hanem azt, hogy *mint férfit, akit anyja vigasztal, akként vigasztallak titeket én*. Mintha különbséget akarna tenni a leány- és a férfi-gyermek között. Hogy leánygyermekét vigasztalja az édes anya, az olyan természetes, hisz' az anya szíve leányáéval egészen össze szokott forni. De hogy a férfiszívre is olyan csodálatos hatása van, az megkapó. S valóban: nincs az az elvetemült ember, aki keresztülgázolt már mindenben, ami szent, ami drága, aki előtt mégis ne maradna valami szent: az édes anyja és annak emléke. Szinte megrázó erővel tárja elénk ezt az igazságot egyik népdalunk, mely az elzüllött gyermekkel azt daloltatja: „Ha kimegyek a temető árkába, ráborulok édes anyám sírjára...”. Csodálatos, hogy nem az apja sírhalmára borul, hanem az anyjára és annak zokogja el megtérő lélekkel: „...nézd meg mi lett egyetlenegy fiadból!”

Egyik nemrég elhunyt kiváló református költőnk megkapó színekkel rajzolja a kivándorlót. Búcsúzik mindenétől, amit csak elvesztett: földjétől, ökreitől, muskátlis ablakú házatól. „Nincsen már egyebem, csak az anyám sírja...” tör elő szívéből legutoljára a fájdalom. És a sírhalom az, amit a legnehezebb itthagynia! Ezren és ezren vannak most is, akik vágyva-vágyanak haza a messze

tengerentúlról. Ha olvashatnánk szívükben, a visszahúzó szálak közt bizonyára egyik legerősebbnek találnók azt, amely a hazai temetőhöz, abban is az anyjuk sírjához fűzi őket. Az édes anyjuk sírjához közel akarnak ők is megpihenni. Visszajönnek messziről, csakhogy közelebb legyenek ahhoz...

Megindító történetet hallottam néhány nappal ezelőtt egy katonaorvos ismerősömtől, ki nemrégiben tért vissza az északi harcterről. Egyszer – többek közt – a lengyel légiónak egyik ifjú tagját hozták hozzá. Halálra váltan jutott már eléje. Csak ennyit tudott mondani: „Anyám, anyám...!” Ebből megtudta, hogy magyar. Minthogy idehaza nem vették föl a hadseregbe, elment abba a légióba, melyet Lengyelországban szervezett nagyobbára fiatal diákokból egy igazi nagy lélek. Az orvos, kinek karjai közt halt meg a diák, szerette volna értesíteni hozzátartozóit, de egy sor írást se talált az ifjúnál, csak egy idősebb asszony képét. Ki lehetett volna más ez a jóságos arc, mint az édes anyja?! Az orvos maga ásta meg a diák sírját s – hogy a hideg lengyel avarban melegebb nyugvóhelye legyen a szegény magyar fiúnak – szalmába burkolta a holttestét és a szíve fölé, a legméltóbb helyre, oda tette az édes anyja képét... Csodás erővel beszél ez az igaz történet nekünk arról, hogy miként vigasztalja a férfit az ő anyja még a sírjában is. Az a rajongó lelkű magyar diák bizonyára haló poraiban is megérzi, hogy ott van a szíve fölött az, akitől talán a legjobban fájt búcsúzás nélkül elszakadnia! Könnyebb lesz így néki az idegen föld, hisz' az édes anya borul szívére s csak azon keresztül nehezedik arra az idegen föld nehéz göröngye...

Testvéreim! A legutóbbi harczok megmutatták, hogy velünk van az Isten. Most már bizvást remélhetjük, hogy győzni is fogunk! De bármily nagy és bármily fényes lesz is a győzelem: az édes anyák százezrei mégis csak vesztesek maradnak. Mindenki nyerhet, de ők mindig csak a vesztesek közt lesznek.

*

Nemrégiben elhunyt költői lelkű püspökünk is lelke mélyéből érezte, milyen csodás erő lakozik az édes anyák szívében. Évekkel ezelőtt írt egy elbeszélést a gyermek Jézusról és édes anyjáról. Rámutatott akkor arra, hogy nagy szeretetükkel közelebb viszik gyermekeiket az Istenhez, kiről azt mondja az ó-testamentom profétái közül a legnagyobb, hogy úgy vigasztal minket, mintha édes anyánk volna. Vigasztalólag tárja felénk karjait. Vigasztaló szavakat szólnak ajkai. Kitárt karokkal látjuk közeledni felénk. Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, akik fájdalommal megterheltettek, és én megvigasztallak, megnyugosztalak titeket, hangzik Fia ajkán keresztül is hívó szava.

A vigasztalásra sokféle eszköze van az Istennek. Egyszer jóságosan, résztvevően a szemünkbe tekint valaki, máskor gyöngéden letörli alácsorduló könnyeinket, az ő nevében. Egyszer odaáll mellénk, az elhagyatott mellé valaki, máskor fölemel minket, az elesettet, az ő nevében. Ismét máskor ott hagy

minket fájdmunkkal, könnyeinkkel, az egyedüllét, az elesettség lesújtó érzésével; de megmutatja, hogy micsoda elenyésző semmiség a mi szenvedésünk másokéhoz képest! S ha még ez sem lenne elég: megmutatja nekünk hozzánk küldött Fiát, amint a keresztsúly alatt görnyedezve megy föl a Golgotára, amint ott függ az ő akaratán megnyugovó, szelíd arccal a szégyen fáján. Így érteti meg velünk, hogy az ő atyai örömebe csak egy út vezet: a megpróbáltatások, a szenvedések útja. S mi megvigasztalt lélekkel megyünk tovább ezen a *keskeny* úton...

Ezekben a viharos időkben még hatalmasabb szóval hív minket az Isten: Jertek énhozzám, kiknek gyász és bánat tépi lelketeket; jertek és nálam megtaláljátok mindazokat, akiket elvesztettetek; azok helyett én leszek a ti örömtők, reménységetek, erősségetek, mindenetek!

Megmutatja nekünk, hogy nem bízhatunk önerőnkben, a tudományunkban, a vagyonunkban. Fölvonultat előttünk ezreket és ezreket, akik nem ezekben bíztak, mégis diadalmaskodtak. Ezekről megtanuljuk, hogy csak egyben bízhatunk mindig, minden időben: az Örökkévalóban! Ezért, amikor kitarja karjait, ne utasítsuk vissza hívó szavát. Halljuk meg ezt a szót, mely annyi vigaszt ígér nekünk és menjünk Hozzá.

*

Jövő vasárnap ez az atyai szózat még erősebben csendül majd meg, amikor hozzánk küldött Fiának megterített asztalához hív minket. Hív mindnyájunkat, hogy rakjuk le ott terheinket és megkönnyebbülve térjünk onnan vissza. Mikor elhangzik majd ez a hívó szózat, ne az ajtó felé siessetek, hanem jöjjetek ehhez a csodás asztalhoz, hol nem drága bérért, hanem alázatos szívért és vigasztalás mellett életet, örök életet is nyertek! Vajha találkoznánk Véle mindnyájan, kik halljuk ma hívó szavát, és vajha egyek lehetnénk mindnyájan őbenne, kinek nevére térjen dicséret, dicsőség mindörökké!

Amen